

«Οι εχθροί της χαράς» του Μόδη Γούναρη - Εκδόσεις Πανοπτικόν

Στο νέο βιβλίο του, ο Μόδης Γούναρης, επιχείρησε να κινηθεί, φιλοσοφικά και ψυχαναλυτικά, σε τρία χρονικά επίπεδα: στο παρελθόν, στο παρόν και στο μέλλον. Για να πετύχει αυτό το ταξίδι στον χρόνο, χρησιμοποίησε ένα τζίνι που αρχικά τον βοήθησε να κάνει μια βουτιά στο παρελθόν, με στόχο την αποτίμηση της αξίας και της διάρκειας των κοινωνικών αλλαγών, των νικών αλλά και των υποχωρήσεων, της μυθοποίησης αλλά και της απομυθοποίησης των καιρών μετά τη γαλλική επανάσταση. Κατόπιν, με ένα χρονικό άλμα 40 χρόνων προς το μέλλον που μόνο ένα τζίνι θα μπορούσε να καταφέρει, δίνεται στον συγγραφέα η δυνατότητα να στοχαστεί και να περιγράψει το εφιαλτικά ολοκληρωτικό μέλλον του σύγχρονου πολιτισμού. Τελικά φαίνεται ότι το τζίνι αποτελεί το άλτερ έγκο της πολιτικής οντότητας του συγγραφέα, ο οποίος έχοντας θητεύσει για πολλά χρόνια στην αριστερά και ζώντας από κοντά τις αντιφάσεις και τις ανακολουθίες της, φλερτάρει ευδιάκριτα με τις ανατρεπτικές ιδέες και την αναρχική ιδιοσυγκρασία του δημιουργήματός του.

Πέρα όμως από το παρελθόν και το μέλλον, στα οποία προνομιακά κινείται το τζίνι, υπάρχει και το παρόν. Εκεί κινούνται οι ήρωες κι οι αντιήρωες του βιβλίου, όπου μέσα από τον πολιτικό και κοινωνικό ρόλο, τη στάση ζωής και την κοσμοθεωρία του καθενός, ξεδιπλώνονται ενδιαφέρουσες συγκρούσεις οι οποίες αναδεικνύουν πολύπλοκες αντιφάσεις και διλήμματα του σύγχρονου πολιτισμού. Κι εδώ είναι που ο συγγραφέας καταφέρνει κάτι πολύ δύσκολο κι ιδιαίτερα χρήσιμο για τον αναγνώστη: στις συζητήσεις και στις ιδεολογικές συγκρούσεις ανάμεσα στα πρόσωπα του βιβλίου δεν επιχειρείται η ισχυροποίηση των απόψεων του συγγραφέα, αποφεύγεται ο συνήθης διδακτισμός

και τα εύκολα συμπεράσματα. Έτσι αναλύονται ισορροπημένα τα επιχειρήματα κι από τις δυο πλευρές, οι κουβέντες μεταξύ τους είναι αμφίροπες και χωρίς καθαρό νικητή, τα εύκολα συμπεράσματα αποφεύγονται και δίνεται στον αναγνώστη η ευκαιρία να σκεφτεί και ζυγίσει απόψεις κι επιχειρήματα. Φυσικά, οι ιδέες της αριστεράς βρίσκονται σε πρώτο πλάνο, η πρακτική εφαρμογή τους όμως και η διάρκειά τους στον χρόνο αποτελούν ένα κρίσιμο επίδικο για το οποίο δεν υπάρχουν εύκολες απαντήσεις. Η επανάσταση της νεότητας δίνει συνήθως τη θέση της στην πολιτική προσαρμογή της ωριμότητας κι αυτό αποτελεί ένα γενικευμένο φαινόμενο με λίγες εξαιρέσεις. Το κρίσιμο ερώτημα, που αφορά όλες τις επαναστάσεις της ανθρώπινης ιστορίας, είναι το εξής: Τι ακολουθεί μετά την εκτυφλωτική λάμψη κάθε επανάστασης; Οι ιδέες κι οι στόχοι της επανάστασης ευοδώνονται ή το παιχνίδι χάνεται γι' άλλη μια φορά;

Αυτή η δημιουργική σύγκρουση απόψεων γίνεται ακόμα πιο ενδιαφέρουσα όταν μεταφέρεται στο 2052, με τα ταξίδια που κάνει το τζίνι στην μελλοντική Θεσσαλονίκη, η οποία περιγράφεται εφιαλτικά μοιάζοντας με το ντεκόρ της ταινίας του Τζον Κάρπεντερ «Απόδραση από τη Νέα Υόρκη»: αυστηρά περιχαρακωμένο διοικητικό κέντρο, πολύβουη παραλιακή ζώνη ψυχαγωγίας, υποβαθμισμένος δυτικός τομέας με τον φράκτη και τα ερείπια του «Μνημείου της Λήθης» που θυμίζουν την αποτυχημένη εξέγερση, υποδειγματικός ανατολικός τομέας όπου ζουν οι «συστηματικοί», υπερθαλάσσια γέφυρα, υποθαλάσσιες κι υπέργειες οδικές αρτηρίες, οικοδομικά μπλοκ από ατσάλι και γυαλί, 25 «Σπίτια της Αστυνομίας», μια τεράστια φυλακή στη θέση του Μεγάρου Μουσικής και 4 «Πάρκα Προόδου» όπου οι θαμώνες καταναλώνουν το δημοφιλές ποτό ακοκαλόκ (αντίστροφη γραφή της κόκα-κόλα). Η ζοφερή εξέλιξη της δυτικής δημοκρατίας σε έναν παγκόσμιο ολοκληρωτισμό, η βίαια καταστολή κάθε διαφοροποίησης, η εξάλειψη της έννοιας των προσώπων με διακριτές ιδιότητες κι η αντικατάστασή τους με αγέλες ατόμων, ο απόλυτος έλεγχος της προσωπικής ζωής, ο φενακισμός της μνήμης από τις «Υπηρεσίες Προστασίας από τις Λαθεμένες Μνήμες» κι από τα νέα μουσεία που ονομάζονται εμφιατικά «Υπηρεσίες Διασαφήνισης του Παρελθόντος», απο-

τελούν τη νέα εφιαλτική πραγματικότητα. Εκεί, στο 2052, το τσιτάτο του Μίλαν Κούντερα ότι «Ο αγώνας του ανθρώπου ενάντια στην εξουσία είναι ο αγώνας της μνήμης ενάντια στη λήθη», ανασκευάζεται ως «Ο αγώνας της μνήμης ενάντια στη λήθη έχει χαθεί οριστικά». Υπάρχει τελικά κάτι σάπιο στον πυρήνα του ανθρώπου και στον πολιτισμό που έχει δημιουργήσει;

Πάνος Δημητρούδης, εφημερίδα Εποχή, 10-12-2012